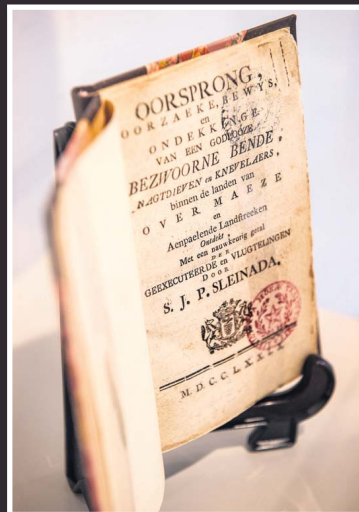
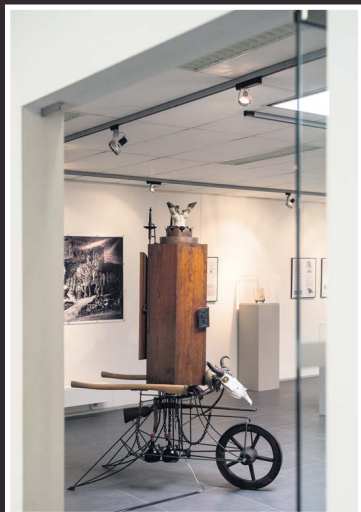

EXPOSITIE

Van links naar rechts: Bokkenrijderskunst, het eerste boek over de Bokkenrijders, de spijkerwieg en de beul die zich klaar maakt voor een pijnlijk verhoor met de duim-schroeven.
foto's Johannes Timmermans

De Bokkenrijders keren terug naar de plek waar velen van hen ooit werden berecht en hun executie afwachtten: in Museum Land van Valkenburg zijn legendes en de keiharde realiteit over de beruchte Zuid-Limburgse roversbende in beeld gebracht.

Fabels en foltering

door Jeroen Geerts

Ter gedachtenis aan de vele honderden die in de achttiende eeuw ten gevolge van een justitiële dwaling na onder tortuur afgedwongen beken-
kennis als Bokkenrijder werden terechtgesteld.

Een plaquette op de gevel van Museum Land van Valkenburg herinnert nog aan de gruwelijkheden die zich ooit op deze plek hebben afgespeeld. Dit was in de achttiende eeuw de plek waar vermeende Bokkenrijders werden berecht en hun executie afwachtten. Velen van hen waren onschuldig, maar hadden valselijk bekend om maar een einde te maken aan urenlange, onvoorstelbaar pijnlijke folteringen. Een toepasselijkere plek is dus nauwelijks denkbaar voor de expositie *De Bokkenrijders, feiten en fantasie*, samengesteld in samenwerking met het in Landgraaf gevestigde Bokkenrijdersgenootschap.

In veel exposities over de Bokkenrijders winnen de mystiek en de romantiek. Duistere krachten, duivelsaanbedding, mannen die op bokken door de lucht vlogen, bergen van rijkdommen die welgestelden waren ontnomen om ze onder de armen te verdelen. Revolutionai-

ren, vrijheidsstrijders. Zeker, dat beeld - wat door de eeuwen heen menig schrijver, kunstenaar en regisseur inspireerde - is ook vertegenwoordigd in de expositie. Van een Suske & Wiske album tot de doeken, sculpturen, sieraden en installaties van vijftien Euregionale kunstenaars die hun fantasie de vrije loop hebben gelaten.

Maar bovenal geeft de tentoonstelling een beeld van de keiharde realiteit in het Zuid-Limburg van de achttiende eeuw. Want vele verhalen die over de Bokkenrijders de ronde doen, mogen dan wel meer onder folklore geschaard worden dan onder de historische feiten, de angst zat er onder de gewone Zuid-Limburgse bevolking hoe dan ook goed in. Feit blijft dat er tussen 1730 en 1795 een opmerkelijk groot aantal roofovervallen werd gepleegd waarbij het er weinig zachtzinnig aan toe ging. Het in 2003 opgerichte Bokkenrijdersgenootschap, dat tot doel heeft het culturele erfgoed van de Bokkenrijders blijvend onder de aandacht te brengen, heeft er een inventarisatie van gemaakt die uitgebreid haar weerslag vindt in het museum. Het genootschap stelde ook een uitgebreid overzicht samen van mensen die, al dan niet terecht, werden verdacht van lidmaatschap

van de beruchte boevenbende. De magistraten indertijd gingen ver in hun poging het roven en plunderen te stoppen. Wordt je naam door iemand genoemd, dan was je feitelijk schuldig tot het tegendeel bewezen werd. Bekentnissen werden afgedwongen door gebruik van bijvoorbeeld de spijkerwieg, duim-schroeven, beenschroeven, brandmerken, het Spaanse paard en de tortuurstoel. Naar schatting vonden zo'n 500 Zuid-Limburgers de dood na een valse bekentenis. En tijdens een van die gruwelijke verhoren, kon in paniek ook jouw naam genoemd worden. Het museum toont een selectie, in een enkel geval replica's, van de instrumenten waar de beul zich van bediende.

Na een bekentenis volgde het proces. In Land van Valkenburg zijn onder meer een aantal handgeschreven processtukken te zien. Daarna volgde de executie. En zoals in de verslagen van het Bokkenrijdersgenootschap te lezen valt, ging het er daarbij voor de bühne niet minder gruwelijk aan toe.

Wie vier lange martellessies doorstond zonder te bekennen, werd vrijgelaten. Dan pas werd de onschuld als bewezen beschouwd.

Te zien tot en met 15 november.